

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

Identitet, politike i antipolitike: kritičko gledište

Phil

Phil

Identitet, politike i antipolitike: kritičko gledište

2010

Nepomirljivo - Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala
(Uredila: Lina Gonan, Multimedijalni institut, Zagreb, 2018).

Prevod Matea Grgurinović. Tekst *Identity, Politics And Anti-Politics: A Critical Perspective* uzet je iz četvrtog izdanja anarho-kvir fanzina Black and Pink Attack iz 2010. godine, istoimenog kolektiva iz okolice Olympie u državi Washington. Njihova je pozicija, u odnosu na većinu drugih autora, da ne treba u potpunosti odbaciti identitetski utemeljene politike otpora.

Autorica teksta si za cilj zadaje artikuliranje anarhističke/komunističke perspektive na kvir identitet i razmatranje o tome koje bi bile moguće implikacije za ostale identitete

anarhisticka-biblioteka.net

2010

i opresije na temelju identiteta kao društvenih činjenica dopušta stvaranje jače bliskosti, a veze između nečijeg iskustva i šireg društvenog poretka dopuštaju stvaranje solidarnosti među ljudima koji žele ukinuti državu, kapitalizam i njihovu dominaciju nad našim životima. Za ovo ukidanje nisu potrebni politički pregovori, već anti-političko organiziranje i djelovanje.

naših svakodnevnih života. Moja su me iskustva uvjerila da moramo uništiti trenutni društveno-ekonomski poredak. Moje razumijevanje homofobije čini me bližim drugim kvir osobama, ali neću glasati za gej brak. Moje razumijevanje rasizma čini me bližim drugim ljudima miješanog rasnog porijekla, no neću glasati za strože zakone o zločinima iz mržnje.

Jasno je da identitet ne možemo otpisati kao nevažan, budući da identiteti definiraju naša iskustva. Međutim, jednako je tako jasno da ne možemo dozvoliti održavanje identiteta koji su nam nametnuti. Stoga nastaje očita kontradikcija između nužnosti prepoznavanja društveno konstruiranog identiteta, dok u isto vrijeme pokušavamo uništiti klasno društvo koje takve identitete nameće. Ova kontradikcija je komplicirana, a reakcije na nju kreću se u rasponu od zanemarivanja uništavanja klasnog društva do zanemarivanja identiteta, i brojnih drugih argumenata koji se nalaze negdje između ova dva stajališta. Problem je u tome što nema kontradikcije. Zapravo, ovo prvo je nužno za ovo drugo. Za uništenje klasnog društva nužna je analiza načina na koji funkcionira. Ukratko, moramo upoznati neprijatelja. Međutim, važno je i izbjeći zamke esencijalizma; uvijek mora biti jasno kako šire društveno-ekonomske strukture konstruiraju ove identitete. Državna moć i moć kapitala nameću opresiju koja utječe na ljude raznih identiteta. Razumijevanje ovoga stvara premisu solidarnosti, budući da oni koji su marginalizirani unutar svoje zajednice stvaraju bliskosti s onima koji vode slične bitke. Uza sve to, razumijevanje povezanosti nečijeg identiteta i iskustva sa širim društveno-ekonomskim poretkom dopušta izgradnju solidarnosti izvan nekog određenog identiteta.

Važnost identiteta ne leži u identitetskim politikama, već u činjenici da dominantni društveni sustav konstruira identitet kako bi održavao kapitalizam i državnu moć. Opresija koja iz toga slijedi integralni je dio društvenog poretka u cjelini, bez obzira na to odvija li se nasilje na međuljudskoj, institucionalnoj ili strukturalnoj razini. Opresija pomaže u izgradnji bliskosti, putem zajedničkih iskustava ili putem zajedničke borbe. Prepoznavanje identiteta

Uvod

Ja sam _____ koji a traži uništenje klasnog društva. Ovo se prazno polje može ispuniti različitim riječima, od radnika, do kvira, od pojedinca, do osobe miješanog rasnog porijekla, do anarhista. Ovim terminima je zajedničko to što svaki od njih označava određeni identitet. Iako identitetske politike općenito postaju popularnije na anarhističkoj/radikalnoj sceni, kao i u samom društvu, sama je njihova ideja problematična. Kao politička sila, identitetske politike zahtijevaju uključivanje u vladajuću klasu te ne predstavljaju revolucionarnu silu koja bi uništila klasno društvo. Ovo, međutim, ne znači da bismo trebali otpisati identitet ili organiziranje i djelovanje temeljeno na identitetu. Institucije koje stvaraju i nameću klasno društvo (kapital, rad, država, policija) u svojoj se strategiji kontrole oslanjaju na identitet, tako što neke identitete napadaju, a neke ne, ili tako što razne identitete huškaju jedne protiv drugih kako bi se natjecali za privilegiju da ih vladajuće klase prihvate. Vladajući u svojem korištenju represije temeljene na identitetima također potiču stvaranje uzajamne sklonosti među onima kojima dominiraju. Da budemo jasni: ne tvrdim da svaka osoba koja se identificira ili koja je identificirana s nekim određenim društvenim identitetom ima isto iskustvo. Ti identiteti nisu ništa drugo nego društveni konstrukti. Međutim, tvrdim da ljudi koji dijele identitet mogu osjetiti snažniju bliskost s drugima koji dijele taj identitet. To se događa zbog načina na koji kapitalizam i država nameću identitete. Činjenica da su ti identiteti društveno konstruirani ne umanjuje njihovu važnost ili njihovu stvarnost. I ono što je ključno u borbi za potpuno oslobođenje jest razumijevanje načina na koji su identiteti konstruirani kako bi podjarmljivali ljude.

Akademski radnici godinama govore o "Drugom" kao o najapsaktraktnijem identitetu definirajući ga u opoziciji spram dominantnih sila. I dok je ovo uopćenje primjenjivo u generalnim usporedbama raznih identiteta, sklonosti se izgrađuju u onome što je specifično za određeni identitet. Nemoguće je raspravljati o svakom društveno nametnutom identitetu; umjesto toga ću se usredotočiti na ana-

lizu kvir identiteta. Točnije, pokušat ću artikulirati stajalište o kvir identitetu koje je *anarhističko/komunističko i protivno asimilaciji, te objasniti kakve to implikacije ima za druge identitete*. Ovo se stajalište kritički postavlja prema identitetskim politikama, kao i prema lažnom jedinstvu unutar jednog identiteta (građanstva, rase, proletarijata). Kritički se postavlja prema politikama i praksama asimilacije, te je - što je možda i najvažnije - eksplicitno protudržavno i antikapitalističko.

Društveni konstrukt i društvene činjenice

Kako bismo razumjeli identitet u kontekstu trenutačnog društvenog poretka moramo razumjeti koncept društvenog konstrukta. Ukratko, ovaj se koncept odnosi na načine na koje društvene institucije uspostavljaju, reguliraju i nameću razne identitete. Najbolji primjer za to je način na koji se one etiketirane kao "lude" prisilno šalje u institucije koje služe samo tome da potvrde to navodno ludilo. Tako je i homoseksualnost jednom bila smatrana mentalnim poremećajem.

Međutim, termin "društveno konstruiran" ima nesretnu konotaciju. Njime se pretpostavlja da se identitet - ako je društveno konstruiran - na neki način razlikuje od autentičnijeg, prirodnog identiteta. Ova pretpostavka nalikuje vjerskoj dogmi utoliko što se od nas traži da prihvatimo nepromjenjivu ljudsku prirodu onako kako je definira netko drugi. A zapravo tvrdnja da je identitet društveni konstrukt znači da identitete definiraju i nameću društvene institucije kao što su vlade i kompanije. Stoga identitet postaje društvena činjenica u smislu da ima materijalne posljedice za ljude. Neki identiteti sa sobom nose materijalne nepogodnosti, od napada na kvir pojedince_ke do zabrane pobačaja. Neki identiteti imaju materijalne prednosti, od prava na vlasništvo do zakona Jima Crowa.¹ Ti su identiteti društveno konstruirani i time postaju društvene činjenice. Nejednakosti nisu odraz nekog pretpostojećeg prirodnog

¹ Naziv za državne i lokalne zakone na jugu Sjedinjenih Američkih Država kojima je od 1876. do 1965. godine bila legalizirana rasna segregacija; *op. prev*

samo zato što sam ja osoba miješanog rasnog porijekla ne znači da dijelim bliskost sa svim crnim ljudima. Dok je velika vjerojatnost da dijelimo slična iskustva, sami doživljaj tih iskustava ne čini bliskost. Pitanje što je čini jako je široko i ne staje u granice ovog rada. Međutim, ono što je nama koji tražimo potpuno oslobođenje jasno, jest problem identitetskih politika.

Oni koji se unutar političke arene bave identitetskim politikama rade unutar prihvaćenih pojmova moći, promjene i borbe. Tako postaju još jedan lobi, još jedna interesna skupina kojoj su neki političari zahvalni, dok drugi rade protiv nje. Ljudi koji čine ove identitete u svemu su ovome pogubljeni; prestaju biti ljudi i postaju glasački blok kojim se trguje.

Ovaj nas je model iznevjerio. Naši životi nisu politička pitanja, stavovi koji se zauzimaju ili glasovi koji se dobivaju. Ne može nas se svesti na određene identitetske kategorije, svaki s pripadajućim lobistima koji će nam pomoći da pridobijemo buržujске političare na svoju stranu. To je politički ćorsokak. Umjesto više politike, više novca za lobiste, više oglasa za kampanje, potreban nam je kraj političkog procesa.

Naposljetku, političari su ti koji su nas kriminalizirali ili ubijali. Kapitalisti su ti koji nas tjeraju da radimo kako bismo preživjeli, ili nas pak drže bez posla. Zašto onima koji nas marginaliziraju pišemo peticije da nas prestanu marginalizirati? Njima je u interesu da povećaju svoju moć nad nama ili da je barem održavaju istom. Istina je da ponekad učine male ustupke, no oni nas ne bi trebali pacificirati. Ti ustupci nisu oslobođenje i ponekad nisu čak ni oslobađajući. Proširenje bračnih prava? Dobivanje mogućnosti služenja vojnog roka? Ovi ciljevi su beskorisni jednostavno zato što su politički ciljevi; njihov je cilj promijeniti način na koji politički sustav funkcionira.

Poanta nije u tome da se jednakost postigne političkim procesom. Poanta je u uništavanju političkog procesa, a s njim i aparata koji održava klasno društvo. Ovo zahtijeva anti-političko gledište. Identitet ne smijemo tretirati kao politički koncept, već kao aspekt

strukturama koje ga održavaju. To je u suprotnosti s identitetskim politikama koje žele blago reformirati klasno društvo i njegove institucije.

Ukratko, danas postoji napetost između progresivnih identitetskih politika i reakcionarnih identitetskih politika. Neuspjeh obiju leži u njihovom oslanjanju na državu i kapitalizam kao temelje njihove vizije društva. Obje traže bolje upravljanje trenutnim društvenim poretkom. Jedno je jasno: u ovom društvu postoji podskup ljudi koji profitiraju od trenutnog društvenog poretka. Među njima su i kvir osobe, crnci_kinje, žene i svi drugi identiteti. Naši neprijatelji su političari, policija, zatvorski čuvari, stanodavci, šefovi. Oni se pojavljuju u svim oblicima.

Isto je tako jasno da su napadači na kvir osobe, silovatelji i rasisti u jednakoj mjeri neprijatelji oslobođenja. Dok u nekim slučajevima to nisu ljudi koji imaju pristup institucionalnoj moći ili njenu podršku, nasilje koje oni čine nije ništa manje stvarno ili važno. I uistinu, njihove su taktike preuzete direktno od države i one čuvaju sustav kontrole čak i nakon što su ih službeno napustile formalne strukture moći.

Identitet je značajan jer nas na različite načine marginalizira, a bliskost koja proizlazi iz sličnih ili dijeljenih iskustava je snažna. Međutim, moramo zapamtiti da je takav tip bliskosti beskoristan kada se integrira u sustav dominacije i kontrole. Takve bi bliskosti trebalo ohrabrivati budući da jačaju naše međusobne veze i potiču sukob s društvenim poretkom, bez obzira na to znači li to bacanje bombi na policiju ili izbacivanje silovatelja iz zajednice.

Anti-identitetske politike: perspektiva jedne kvir osobe miješanog rasnog porijekla

Među ljudima koji se suočavaju sa sličnim opresijama, temeljenima na društveno konstruiranim identitetima, stvara se poseban tip bliskosti. Problem, međutim, nastaje kada se značenje ovog tipa bliskosti proširuje, kao što je to slučaj s idejom rasnog ili rodnog jedinstva. Bliskost se ne može reducirati na puki identitet: primjerice,

poretka. Zapravo se uzrok ovih materijalnih nejednakosti može naći u društveno-ekonomskom kontekstu u kojem one postoje. Taj kontekst određuje dominantni društveni poredak, a on je i dalje poredak kapitalizma i državne moći.

Ne može se, međutim, svaki čin diskriminacije ili opresije smatrati direktnim činom države ili kapitala. To posebno vrijedi kada razmatramo specifične manifestacije patrijarhata. Često se smatra da seksualni napadi i nasilje u obitelji spadaju u međuljudske razmirice, a ne da imaju veće značenje u kontekstu izrazito patrijarhalnog društvenog poretka. Međutim, ako u čin nasilja nisu direktno uključeni niti država niti kapital, onda ne možemo ignorirati društveni okvir koji normalizira takvo ponašanje. U obzir moramo uzeti činjenicu da je institucija braka originalno bila vlasnički odnos i da je donedavno silovanje bilo prihvatljivo dok god se odvijalo u kontekstu braka. Ovo ne znači da postoji isprika za počinitelje. Oni još uvijek nameću patrijarhalni društveni sustav, unatoč tome što to (obično) ne rade službeno u ime države ili kapitala.

Možemo stoga opresiju temelju na identitetu povezati sa službenim zadaćama državne moći ili kapitalizma, ili pak s državnim, kapitalističkim društvenim poretkom. Razlika, međutim, postaje akademska. Problem je očito u ovom društvu, u društvenom poretku i institucijama koje ga stvaraju, održavaju i provode. Puno toga u vezi identiteta je društveno, pa tako i opresija koja ga okružuje: ona je rezultat međuljudskih odnosa, ne bilo kakve više sile.

Termin društveni konstrukt također znači da identitet nije fiksiran, već se mijenja ovisno o čitavom nizu faktora. Napetost posebno postoji između onih koji profitiraju od nejednakosti i onih koje nejednakost opresira. U Sjedinjenim Američkim Državama tu napetost pokazuje u rasponu pokreta za identitetsko oslobođenje koji su ondje aktivni. Uz par značajnih iznimki (od kojih je jedan pokret za žensko pravo glasa) identitarni pokreti dobili su na snazi 1960-ih kada je na demonstracijama i prosvjedima postalo uobičajeno skandiranje o crnačkoj moći, te povici "gej je okej" i "sestrinstvo je moćno". Ove demonstracije i sukobi bili su mjesta borbe oko toga

što znači kada se koriste termini crnac_kinja, gej ili žena. Ako vam je pripisan jedan od ovih termina, to je značilo da niste u potpunosti ljudsko biće, da postoji defekt kojeg nitko ne može ispraviti. Pokret Crnačke moći, Kvir i Ženski pokret osporavali su ideju da su ljudi definirani tim identitetima i da temeljem njih ne zaslužuju ravnopravnost. Ova osporavanja (budući da se svaki pokret u velikoj mjeri fokusirao na jedan određeni identitet) značila su ne samo da se politička nejednakost može propitivati, već da se mogu propitivati i same definicije identiteta. Drugim riječima, ljudi su počeli aktivno i svjesno stvarati vlastite identitete i istraživati ih u njihovom odnosu prema široj društvenoj strukturi.

Početo istraživanje identiteta pokazalo se korisnim te je pružilo bolje razumijevanje načina na koji su dominacija i njene specifične manifestacije (rasizam, seksizam, homofobija) povezane s državom i kapitalizmom. Šezdesete su godine bile općenito bile vrijeme kada su ljudi pružali otpor i dizali ustanke. Ti se događaji nisu odvijali odvojeno jedni od drugih; oni su zapravo bili dio šireg nezadovoljstva društvom u cjelini. No, kao što se puno energije 1960-ih rasulo u tradicionalne, krute oblike aktivizma i kontrolirani otpor, tako se rasuo i revolucionarni potencijal istraživanja identiteta.

S vremenom su nam ovi pokreti u nasljeđe ostavili organizacije poput Nacionalnog udruženja za boljitak ljudi druge boje kože (National Association for the Advancement of Colored People; NAACP), Kampanje za ljudska prava (Human Rights Campaign; HRC) i Nacionalne organizacije za žene (National Organization for Women; NOW) kao samoproglašene vođe u borbi za jednakost pred zakonom. Međutim, ono što treba istaknuti jest da je riječ o eksplicitno političkim organizacijama, koje političku jednakost traže putem političkih procesa. Stoga je jasno zašto se ove grupe bave identitetskim politikama.

Identitetske i anti-identitetske politike

S obzirom na političku učinkovitost ovih organizacija, njihov su model oponašali i drugi koji su htjeli reformirati trenutačni društveno-ekonomski poredak. Ovo je dovelo do toga da su identi-

tetske politike postale središnji dio suvremenog političkog poretka Sjedinjenih Američkih Država. To posebno vrijedi za liberalni reformistički pokret čiji su istaknuti sudionici organizacije poput NAACP-a, HRC-a i NOW-a. S uspjehom u političkoj reformi oni su se (kao i veliki broj drugih organizacija koje rade u području identitetskih politika) uklopili u dominantni politički diskurs. Ovdje se susrećemo s jednim od glavnih problema identitetskih politika: grupe koje su se htjele boriti s opresijom na temelju identiteta su umjesto toga formirale partnerstva s onima koji od opresije profitiraju. Ovo partnerstvo odnosi se na mogućnost da se definira politička agenda određenog identiteta. U kvir zajednici to jasno pokazuje HRC s njihovim lobiranjem za zakone o zločinima iz mržnje, braku i vojnoj službi. Ovi zahtjevi pokazuju kako je HRC prihvatio logiku i tražio formiranje partnerstva s vladom i tržištem. HRC se u suštini bori za asimilaciju u sustav koji stvara i provodi upravo onu opresiju protiv koje se bore, a ne za njegovo uništavanje.

Međutim, čak ni identitetske politike nemaju neograničenu moć unutar političkog mainstreama. Nekima čak i dojam da se odnosi moći u društvu mijenjaju predstavlja prijetnju. Ti reacionari tvrde da se identitetskim politikama traži da određene grupe dobiju posebna prava. Ova pogrešna logika temelji se na ideji da problem nejednakosti pred zakonom ne postoji, budući da je ljudima Ustavom zajamčena jednakost. Čak i ako prihvatimo logiku države, značajna je diskrepancija između zakonske/političke jednakosti i društvene jednakosti.

Porast i jačanje ekstremno desnih identitetskih politika još je jedan odgovor na njihovo prihvaćanje od strane lijevice. To dovodi do apsurdna poput pokreta za prava muškaraca, pokreta za prava bijelaca i pojava grupa posvećenih očuvanju kršćanske kulture i identiteta. Unatoč njihovim očitim proturječnostima, možemo vidjeti vezu između ovih reacionarnih stavova. Svaki od njih je različita taktika koja vodi prema istom cilju: održavanju društva temeljenog na klasi s homofobnim, bijelim supremacističkim i patrijarhalnim